

שימו לב: בבחינה זו יש הנחיות מיוחדות.
יש לענות על השאלות על פי הנחיות אלה.

ספרות עברית וכללית

הוראות

א. משך הבחינה: שלוש שעות.

ב. מבנה השאלון ומפתח ההערכה: בשאלון זה שלושה פרקים.

פרק ראשון: סיפור קצר ושירה

פרק שני: דרמה

פרק שלישי: רומאן ונובלה

יש לענות על שלוש שאלות מן הפרק הראשון (חובה) – 66 נקודות

ועל שאלה אחת או מן הפרק השני או מן הפרק השלישי – 34 נקודות

סך הכול – 100 נקודות

ג. חומר עזר מותר בשימוש: רשימת יצירות.

ד. הוראות מיוחדות: (1) יש לרשום בראש כל תשובה את מספר הפרק ואת מספר השאלה שבחרתם לענות עליה.

(2) שימו לב לכתב, לכתיב, לפיסוק ולכללי הדקדוק.

(3) אין להדגים באמצעות אותה היצירה בתשובות שונות.

(4) לנבחנים אינטרניים: חובה לצרף למחברת הבחינה את רשימת היצירות שנלמדו.

לנבחנים אקסטרניים ונבחני משנה: תימסר רשימת יצירות.

יש לכתוב במחברת הבחינה בלבד. יש לרשום "טיוטה" בראש כל עמוד המשמש טיוטה.

כתיבת טיוטה בדפים שאינם במחברת הבחינה עלולה לגרום לפסילת הבחינה.

השאלות בשאלון זה מנוסחות בלשון רבים, אף על פי כן על כל תלמידה וכל תלמיד להשיב עליהן באופן אישי.

בהצלחה!

השאלות

פרק ראשון – סיפור קצר ושירה (חובה)

(66 נקודות)

ענו על שלוש מן השאלות 1–28 על פי ההוראות (לכל שאלה – 22 נקודות).

סיפור קצר

שימו לב: בשאלות 1–2 אפשר לענות גם על פי הסיפור "חג מולד אחד" מאת טרומן קפוטה.

אין להדגים באמצעות אותה היצירה בתשובות שונות.

1. ענו על שני הסעיפים א–ב.

- א.** בחרו בסיפור קצר שלמדתם שבמרכזו הצורך האנושי בהבנה, בחום, באהבה או בנחמה. מהו הצורך שבא לידי ביטוי בסיפור שבחרתם, וכיצד הוא משפיע על ההתנהגות של דמות מרכזית בסיפור? הסבירו והדגו את דבריכם. (15 נקודות)
- ב.** הסבירו והדגו דרך עיצוב אחת שבאמצעותה הצורך האנושי הזה בא לידי ביטוי בסיפור. (7 נקודות)

2. ענו על שני הסעיפים א–ב.

- א.** בחרו באירוע גורלי המשנה את מסלול חייה של דמות מרכזית בסיפור קצר שלמדתם, תארו כיצד הדמות מתמודדת עם אירוע זה, והסבירו מדוע לדעתכם הוא גורלי בחייה. (15 נקודות)
- ב.** הסבירו והדגו דרך עיצוב אחת שבאמצעותה ההתמודדות של הדמות עם האירוע באה לידי ביטוי בסיפור. (7 נקודות)

3. חג מולד אחד / טרומן קפוטה

תארו את המסע הפיזי של גיבור הסיפור, והסבירו מהו המסע הנפשי שהוא עובר בעקבות מסעו הפיזי.

4. קטע שלא נלמד

לפניכם הקטע "כדורעף" מן הרומאן **הבית הכחול** מאת דנה חפץ*. בקטע זה יש שלושה חלקים ([1]–[3]). קראו אותם, וענו על השאלה שאחריהם.

[1]

האבא היה ספורטאי. חובב, כמובן.

חוגי הג'ודו לילדים במתנ"ס היו מקור פרנסתו (גם כשהתחיל להזדקן ולהשמין והתקשה בהדגמת הנפילות על המזרן, וליתר דיוק בקימה ממנו), אבל אהבתו הגדולה הייתה נתונה למשחק הכדורעף: השרירים הנמתחים לזינוק, דחיפת כפות הרגליים המזרימה גל מהשוקיים אל הירכיים דרך הטורסו [גב] הנוטה אל הכדור, הזרועות הנמתחות אל הכדור ומנחיתות אותו בעוצמה אל מעבר לרשת.

הוא לא נטה לדבר במונחים שכאלה, אבל לאמיתו של דבר יצא ליבו אל המעוף באוויר, ואל הכדור ששימש עילה [סיבה] ומצפן למעוף; וזאת למרות ידיעת הכניעה החוזרת ונשנית, ההכרחית, לגרביטציה.

[2]

האבא היה משוכנע שגם הילד יאהב כדורעף. בעיני רוחו ראה את שניהם, אב ובן, מזנקים כאיש אחד אל הרשת ומביסים כל קבוצה יריבה, ובעיקר: טופחים אחר כך זה על כתפו של זה והולכים יחד להוריד בירות באיזה מקום של בנים.

אבל הילד אכזב. למרות כל התלהבותו ומאמציו של האבא לא מצא הילד שום עניין במשחקי כדור, שנראו לו אלימים ורועשים וכרוכים בהתחככות לא נעימה בגופיהם המזיעים של גברים אחרים. הוא היה מצטרף בעל כורחו, משתמט אל קצות המגרש, ובעיניו תחינה אילמת ללכת כבר. לך, אמר לבסוף האבא, לך.

[3]

הילד הלך ולא חזר למגרש.

רק כשיהיה בנו שלו בן שלוש עשרה וייכבש למשחק, בעקבות מאמן כריזמטי שיגיע לבית הספר ויסחף אחריו את כל הבנים לנבחרת שתעפיל עד לגביע המדינה, יחזור הילד אל מגרש כדורעף, וליתר דיוק: לטריבונה שממנה ישקיף על המשחקים. וכשיראה את בנו מתרומם גבוה באוויר ומנחית בעונג גלוי את הכדור הלבן אל עברה השני של הרשת, תהבהב לרגע תמונת אביו המזנק להנחתה.

תארו את מערכת היחסים בין האב לבנו על פי חלק [2] בקטע זה.

מה מוסיף חלק [3] בקטע זה להבנת היחסים המורכבים בין אבות לבנים? הסבירו והדגימו את דבריכם.

* דנה חפץ – פילוסופית, סופרת ועורכת. בין ספריה: **דולפינים בקרית גת; במדבר דברים**. זכתה בפרס איגוד הסופרים, פרס שרת התרבות לספר ביכורים ומלגת "פרדס" לסופרים מטעם הספרייה הלאומית. הקטע "כדורעף" לקוח מספרה **הבית הכחול**, 2023, הוצאת פרדס, עמ' 22–23.

שירה

שימו לב: ב"שירה" יש שתי קבוצות של שאלות:
 קבוצה ראשונה – תוכנית הלימודים הישנה בשירה (שאלות 5–12)
 קבוצה שנייה – תוכנית הלימודים החדשה בשירה (שאלות 13–28)
 שימו לב: אין לענות על שתי שאלות זהות.

קבוצה ראשונה – תוכנית הלימודים הישנה בשירה

שירת ימי הביניים

שימו לב: אם תבחרו לענות על שאלה 13, אין לענות על שאלה 5.

5. קראו את השיר, וענו על שני הסעיפים א–ב שאחריו.

ישנה בחיק ילדות / יהודה הלוי

ישנה בחיק ילדות, למתי תשכבי! / דעי כי נעורים פנערת ננערו!
 הלעד ימי השחרות? קומי צאי, / ראי מלאכי שיבה במוסר שחרו,
 והתנערי מן הזמן, כצפורים / אשר מרסיסי לילה יתנערו.
 דאי כדרור למצא דרור ממעלך / ומתולדות ימים פמים יסערו.
 ה"י אחרי מלפך מרדפת, בסוד / נשמות אשר אל טוב ה' נהרו!

- א. המשורר מזכיר בשיר זה "ילדות", "נעורים", "שחרות" ו"מלאכי שיבה". הסבירו את תפקידם בבניית המשמעות של השיר. בתשובתכם התייחסו גם לביטוי "התנערי מן הזמן". הדגימו את דבריכם. (16 נקודות)
- ב. כיצד באים לידי ביטוי בשיר זה שניים מן האמצעים האומנותיים האלה: צימוד, שיבוץ, תפארת החתימה? הסבירו והדגימו את דבריכם. (6 נקודות)

שימו לב: אם תבחרו לענות על שאלה 22, אין לענות על שאלה 6.

6. קראו את השיר, וענו על שני הסעיפים א-ב שאחריו.

שְׁחִי לְאֵל / שלמה אבן גבירול

שְׁחִי לְאֵל, יְחִידָה הַחֲכָמָה, / וְרוֹצִי לְעִבֹד אוֹתוֹ בְּאֵימָה.
 לְעוֹלָמָךְ פָּנִי לִילֶךְ וְיוֹמָךְ, / וְלָמָּה תִרְדְּפִי הַבֵּל וְלָמָּה?
 מִשׁוּלָּה אֶתְּ בְּחִיּוֹתֶךָ לְאֵל חִי, / אֲשֶׁר נִעְלַם כְּמוֹ אֶתְּ נִעְלָמָה.
 הֲלֹא אִם יוֹצֵרְךָ טְהוֹר וְנָקִי - / דְּעִי כִּי כֵן טְהוֹרָה אֶתְּ וְתִמָּה.
 חֲסִין יִשָּׂא שְׁחָקִים עַל זְרוּעוֹ - / כְּמוֹ תִשָּׂאֵי גּוֹיָה נֶאֱלָמָה.
 זְמִירוֹת קָדְמִי, נִפְשִׁי, לְצוּרְךָ / אֲשֶׁר לֹא שָׁם דְּמוּתֶךָ בְּאֶדְמָה.
 קָרְבִי, בְּרַכּוֹ תְּמִיד לְצוּרְכֶם / אֲשֶׁר לְשִׁמוֹ תְּהַלֵּל כָּל נִשְׁמָה!

א. המשורר גם מטיף לנמענת וגם מעניק לה תכונות "אלוהיות".

הסבירו והדגימו כיצד שני ההיבטים האלה באים לידי ביטוי בשיר זה.

האם, לדעתכם, יש סתירה בין שני היבטים אלה? נמקו את דבריכם.

(16 נקודות)

ב. כיצד באים לידי ביטוי בשיר זה שניים מן האמצעים האומנותיים האלה: צימוד, שיבוץ, תפארת החתימה? הסבירו והדגימו

את דבריכם. (6 נקודות)

7. קראו את השיר, וענו על שני הסעיפים א-ב שאחריו.

טָרָם הַיּוֹתִי / שלמה אבן גבירול

טָרָם הַיּוֹתִי חֲסָדָךְ בְּאֵנִי, / הַשֵּׁם לִישׁ אֵין וְהַמְצִיאֲנִי.
 מִי הוּא אֲשֶׁר רָקַם תְּמוּנָתִי? וּמִי / עֲצָמִי בְּכוֹר יִצְקֶךָ וְהַקְפִּיאֲנִי?
 מִי הוּא אֲשֶׁר נָפַח נִשְׁמָה בִּי? וּמִי / בְּטֶן שְׂאוֹל פָּתַח וְהוֹצִיאֲנִי?
 מִי נִהְגַּנִּי מִנְעוּרִי עַד הַלֵּם? / מִי לְמַדְנִי בֵּין וְהַפְּלִיאֲנִי?
 אֲמַנֵּם אֲנִי חֲמֹר בְּקָרְבִי יָדָךְ / אֶתְּהָ עֲשִׂיתִנִּי, אֲמַת, לֹא אֲנִי.
 אוֹדָה עָלַי פִּשְׁעִי וְלֹא אִמַּר לָךְ, / כִּי הֵעָרִים נִחַשׁ וְהִשְׂיֵאֲנִי.
 אֵיכָה אֲכַחַד מִמֶּךָ חֲטָאִי? הֲלֹא / טָרָם הַיּוֹתִי חֲסָדָךְ בְּאֵנִי!

א. מהו החסד שהמשורר מזכיר בראשית השיר ובסיומו, ומהו הקשר בין חסד זה ובין רגשות האשמה של המשורר? הסבירו

והדגימו את דבריכם. (16 נקודות)

ב. כיצד באים לידי ביטוי בשיר זה שניים מן האמצעים האומנותיים האלה: שאלה רטורית, שיבוץ, תפארת החתימה? הסבירו

והדגימו את דבריכם. (6 נקודות)

שירת חיים נחמן ביאליק

שימו לב: אם תבחרו לענות על שאלה 23, אין לענות על שאלה 8.

8. קראו את השיר, וענו על השאלה שאחריו.

לבדי / חיים נחמן ביאליק

<p>בית 4 וכשפלה לבבי לחלון, לאור, וכשצירלי המקום מתחת לכנפה – כבשה ראשה בכתפי, ודמענה על־דף גמרתי נטפה.</p>	<p>בית 1 כלם נשא הרוח, כלם סחף האור, שירה חדשה את־בקר חיהם הרנינה; ואני, גוזל רך, נשתפחתי מלב תחת כנפי השכינה.</p>
<p>בית 5 חרש בכתה עלי ותתּרפק עלי, וכמו שכה בכנפה השבורה בעדי: "כלם נשא הרוח, כלם פרחו להם, ואותר לבדי, לבדי..."</p>	<p>בית 2 בָּדָד, בָּדָד נשאתי, והשכינה אף־היא פנף ימינה השבורה על־ראשי הרעידה. ידע לבי את־לבה: חרד חרדה עלי, על־בנה, על־יחידה.</p>
<p>בית 6 וכעין סיום של־קינה עתיקה מאד, וכעין תפלה, בקשה וחרדה כאחת, שמעה אזני בבכי החרישית ההיא ובדמעה ההיא הרוחת –</p>	<p>בית 3 כבר נתגרשה מכל־האיות, רק־עוד פנת סתר שוממה וקטנה נשאה – בית־המדורש – ותתכס בצל, ואהי עמה יחד בצרה.</p>

בשיר זה הדובר מתאר שני צדדים של השכינה: היא גם מגוננת עליו וגם מגבילה אותו וחוסמת את דרכו. הסבירו והדגו כיצד משולבים בשיר שני צדדים אלה של השכינה, וכיצד הם מבטאים את הקונפליקט של הדובר.

שירת לאה גולדברג

9. קראו את השיר, וענו על השאלה שאחריו.

האמנם עוד יבואו ימים בסליחה ובחסד / לאה גולדברג

האמנם עוד יבואו ימים בסליחה ובחסד,
 ותלכי בשדה, ותלכי בו פהלך התם,
 ומחשוף כפ־רגלך ילטף בעלי האספסת,
 או שלפ־י־שבלים ידקרוך ותמתק דקירתם.

או מטר ישיגך בעדת טפותיו הדופקת
 על כתפ־יך, חזף, צוארך, וראשך רענן.
 ותלכי בשדה הרטב וירחב בך השקט
 כאור בשולי הענן.

ונשמת את ריחו של התלם נשם ורגע,
 וראית את השמש בראי־השולית הזהב,
 ופשוטים הדברים וחיים, ומתר בם לנגע,
 ומתר, ומתר לאהב.

את תלכי בשדה. לבדך. לא נצרכת בלהט
 השרפות, בדרכים שסמרו מאימה ומדם.
 וב־י־שר־לבב שוב תהיי ענוה ונכנעת
 כאחד הדשאים, כאחד האדם.

"מה תהיה השירה אחרי המלחמה הזאת? האומנם יספרו המשוררים רק על טנקים, פצצות [...] , או שמא יושר גם שיר

הפריחה?"

(לאה גולדברג, מתוך הרשימה: "אילנות וזיכרונות", יומן ספרותי ב: מבחר רשימות עיתונות 1942–1946, 2022, עמ' 458)

הסבירו כיצד תהיה זו של המשוררת באה לידי ביטוי בשיר. הדגימו את דבריכם.

10. קראו את השיר, וענו על השאלה שאחריו.

אָרְן / לאה גולדברג

כָּאן לֹא אֶשְׁמַע אֶת קוֹל הַקּוֹקְיָה.
כָּאן לֹא יִחַבֵּשׁ הָעֵץ מְצַנֶּפֶת שְׁלֵג,
אֲבָל בְּצֵל הָאֲרָנִים הָאֵלֶּה
כָּל יְלָדוֹתַי שְׁקֵמָה לְתַחֲיָה.

צִלְצוֹל הַמְּחֻטָּיִם: הִיָּה הִיָּה ---
אֶקְרָא מוֹלָדָת לְמֶרְחַב־הַשְּׁלֵג,
לְקֶרַח יִרְקָרַק כּוֹבֵל־הַפֶּלֶג,
לְלִשׁוֹן הַשִּׁיר בְּאֶרֶץ נְכַרְיָה.

אוּלַי רַק צְפִיר־מִסַּע יוֹדְעוֹת -
כְּשֶׁהֵן תְּלוּיוֹת בֵּין אֶרֶץ וְשָׁמַיִם -
אֵת זֶה הַכָּאֵב שֶׁל שְׁתֵּי הַמוֹלָדוֹת.

אֲתֶכֶם אָנִי נִשְׁתַּלְחִי פְּעַמִּים,
אֲתֶכֶם אָנִי צְמַחְתִּי, אֲרָנִים,
וְשָׂרְשֵׁי בְּשָׂנֵי גוֹפִים שׁוֹנִים.

בשיר זה עולם הצומח והחי משמש לתיאור חוויית ההגירה. הסבירו והדגימו קביעה זו.

11. קראו את סונט ב, מתוך מחזור הסונטים: "שירי אהבה מספר עתיק" מאת לאה גולדברג (המתחיל במילים "ולא היה בינינו אלא זהר"), וענו על השאלה שאחריו.

וְלֹא הָיָה בֵּינֵינוּ אֶלָּא זֹהַר
 עָנּוּ שֶׁל הַשְּׂכֵמָה בְּרֻחֹב כְּפָרִי
 וְלִבְלוּבוֹ שֶׁל גֹּן בְּטָרֶם פָּרִי
 בְּלִבָּן תִּפְרָחְתוּ יַפְתֵּי הַתְּאֵר.

וּמָה מְאֹד צָחֲקָתְ בְּאִמְרֵי
 כִּי אֶל הַשָּׁחַר הָעֵגֵג כְּנֹרֵד
 אֶקְרַב וְאֶקְטָפְנּוּ לְמִזְכָּרְת
 וְאֶשְׁמְרֵנוּ בֵּין דְּפֵי סָפְרֵי.

אֵת זְרוּעֶךָ נְשֹׂאתִי, הַתְּזָכֹר?
 וְהַנִּידוּת אֵט עֵנֶף תְּפוּחָה,
 וְעַל רֵאשִׁי יָרֵד מְטָר צָחֹר.

מְאַחֲרֵי גִבָּה הַכֶּפֶר נִעוֹר,
 הַחֲלוֹנוֹת נְצִטְלָצְלוּ עִם רוּחַ –
 וְלֹא הָיָה בֵּינֵינוּ אֶלָּא אוֹר.

בשיר זה יש מתח בין ציפייה והתרגשות ובין התפכחות.

כיצד מתח זה בא לידי ביטוי בשיר? הסבירו את תרומתו לבניית משמעות השיר. הדגימו את דבריכם.

12. קראו את מחזור השירים (א-ג), וענו על השאלה שאחריה.

הסתכלות בדבורה / לאה גולדברג

א	ב
בְּרַבּוּעַ חֲלוֹן מוֹאָר – עַל שִׁמְשָׁה, מִבְּחוּץ, צִלְלִית שֶׁל דְּבוּרָה כִּמְעַט אֵין לְרֵאוֹת אֶת כְּנָפֶיהָ.	בְּשִׁמֶשׁ הִיא הֵיטָה עָלֶיהָ זֶהָב נוֹפֵל, בְּפֶרֶח הִיא הֵיטָה טֶפֶה שֶׁל דְּבִשׁ אֶפֶל, וְאֶגֶל טַל בְּנַחִיל שֶׁל כּוֹכָבִים – וּפֹה הִיא צֶל.
הַפּוֹכָה. גוּף צָר. שֵׁשׁ רְגָלִים דְּקוֹת – בְּגִלּוּי עִירָם, בְּאִיּוֹם מְכַעַר זוֹחֶלֶת דְּבוּרָה.	מְלָה אַחַת שֶׁל שִׁיר בְּנַחִיל הַמְצִלְצֵל, בְּשׁוֹרֵת רְצוֹן נִמְרָץ בְּתוֹךְ שָׂרֵב עֵצֵל, תְּנוּעַת הָאוֹר בְּאֶפֶר דְּמִדּוּמִים – וּפֹה הִיא צֶל.
אֵיךְ נִכְתִּיר אוֹתָהּ בְּדַבְרֵי שִׁירָה? אֵיךְ נִשִּׁיר וּמָה? יְבוֹא יֵלֵד קֶטֶן וְיֹאמֵר: הַמְלִכָה עִרְמָה.	ג מִדְּבַשׁוֹ? מִי יִזְכֹּר אֶת דְּבַשׁוֹ? הוּא שֵׁם, הֶרְחַק, בְּכַוֵּנָה. כָּאן, בְּשִׁמְשָׁה מוֹאָרָה, גוֹפָה, רֵאשִׁיף – כָּלֶךְ עֵקֶץ, שֶׁנֶּאֱהָ אֵין־אוֹנִים עֲלוּבָה וְעוֹרָה. הַפְּחַד הוֹרָג. הַשְּׁמֵרִי לְנַפְשׁוֹ.

בשיר זה נזכרים מקומות המציגים פנים שונות בדמות הדבורה.

הסבירו והדגימו קביעה זו. בתשובתכם הסבירו גם את התרומה של פניה השונות של הדבורה לבניית משמעות השיר.

קבוצה שנייה – תוכנית הלימודים החדשה בשירה

קובץ ב

שימו לב: אם בחרתם לענות על שאלה 5, אין לענות על שאלה 13.

13. קראו את השיר, וענו על שני הסעיפים א–ב שאחריו.

ישנה בחיק ילדות / יהודה הלוי

ישנה בחיק ילדות, למתי תשכבי! / דעי כי נעורים פנערת ננערו!
 הלעד ימי השחרות? קומי צאי, / ראי מלאכי שיבה במוסר שחרו,
 והתנערי מן הזמן, כצפרים / אשר מרסיסי לילה יתנערו.
 דאי כדרור למצא דרור ממעלק / ומתולדות ימים כימים יסערו.
 היי אחרי מלכך מרדפת, בסוד / נשמות אשר אל טוב ה' נהרו!

א. המשורר מזכיר בשיר זה "ילדות", "נעורים", "שחרות", "מלאכי שיבה". הסבירו את תפקידם בבניית המשמעות של השיר.

בתשובתכם התייחסו גם לביטוי "התנערי מן הזמן". הדגימו את דבריכם. (16 נקודות)

ב. כיצד באים לידי ביטוי בשיר זה שניים מן האמצעים האומנותיים האלה: צימוד, שיבוץ, תפארת החתימה? הסבירו והדגימו

את דבריכם. (6 נקודות)

14. קראו את השיר, וענו על שני הסעיפים א–ב שאחריו.

זמן הנערות חלף / טדרוס אבולעאפיה

זמן הנערות חלף והלך - / ולעבד אל אני צועק ונמלך
 ושב כל בטחוני על אדני / והוטל כל יהבי בו והשלק.
 ובמה, בן אנוש, יגאה לבבך / בממלכה שפלה שבחדלק?
 הלא כל היצור עפר ואפר - / ואיך תגאה עלי עפר במשלק?
 וממשלת זמן אמצא, ואתאב / מצא מסלול לעולם בא ומהלך.
 ואמרת ללך, כי רם לבבו / למען בזמן משל ומלק:
 "אני אמלך בעולם הנפשות - / ועל עולם מלכלך לך מלך-לך!"

א. כיצד מוטיב הזמן בא לידי ביטוי בשיר? הסבירו את תפקידו בשיר. (16 נקודות)

ב. בחרו בדרך עיצוב נוספת מן השיר, והסבירו את תרומתה לבניית משמעות השיר. (6 נקודות)

15. קראו את השיר, וענו על השאלה שאחריו.

זְמֵר נוֹגָה / רחל

הַתְּשִׁמֶע קוֹלִי, רְחוּקִי שְׁלִי,
הַתְּשִׁמֶע קוֹלִי, בְּאֶשֶׁר הִנָּךְ -
קוֹל קוֹרָא בְּעוֹז, קוֹל בּוֹכָה בְּדַמִּי
וּמַעַל לְזָמֵן מְצוּהַ בְּרִכָּה?

תִּבַּל זֶה רַבָּה וְדַרְכִּים בָּהּ רַב.
נִפְגָּשׁוֹת לְדַק, נִפְרָדוֹת לְעַד.
מִבְּקֶשׁ אָדָם, אֵךְ כּוֹשְׁלוֹת רַגְלָיו,
לֹא יוּכַל לְמַצֵּא אֶת אֲשֶׁר אָבַד.

אַחֲרוֹן יָמֵי כְּבֵר קָרוֹב אוֹלִי,
כְּבֵר קָרוֹב הַיּוֹם שֶׁל דְּמַעוֹת פְּרִידָה,
אַחֲכָה לָךְ עַד יִכְבוּ חַיִּי,
כְּחֻכּוֹת רַחֵל לְדוֹדָהּ.

כיצד משולבים בשיר זה החוויה האישית וההכללה בנוגע לגורל האדם בעולם?
הסבירו והדגימו את דבריכם.

16. קראו את השיר, וענו על השאלה שאחריו.

יָמִים לְבָנִים / לאה גולדברג

בית 1 יָמִים לְבָנִים, אֲרָכִים כְּמוֹ בְּקִיץ קַרְנֵי־הַחַמָּה.
שְׁלוֹת־בְּדִידוֹת גְּדוֹלָה עַל מְרַחֵב הַנְּהָר.
חֲלוֹנוֹת פְּתוּחִים לְרוּחָה אֵל תִּכְלַת־דְּמָמָה.
גְּשָׁרִים יְשָׁרִים וּגְבוּהִים בֵּין אֶתְמוֹל וּמָחָר.

בית 2 לְבָבִי הַתְּרַגֵּל אֵל עֲצָמוֹ וּמוֹנָה בְּמַתִּינוֹת דְּפִיקוֹתָיו.
וּלְמַתֵּק הַקְּצָב הֶרֶף נִרְגַע, מִתְפַּיֵס, מוֹתֵר,
כְּתִינוּק מְזֻמָּר שִׁיר־עֶרְשׂוֹ טָרֵם סָגוֹר אֶת עֵינָיו,
עַתָּה הָאֵם הַלְּאָה נִרְדְּמָה וּפְסָקָה מְזֻמָּר.

בית 3 כָּל־כֶּף קַל לְשֵׂאת שְׁתִּיקוֹתְכֶם, יָמִים לְבָנִים וְרִיקִים!
הֵן עֵינֵי לְמַדּוֹ לְחִיָּה וְחִדְלוֹ מִשְׁכָּבָר
לְזַרְזַעַל לוח־שְׁעוֹן אֶת מְרוֹץ הַדְּקִים.
יְשָׁרִים וּגְבוּהִים הַגְּשָׁרִים בֵּין אֶתְמוֹל וּמָחָר.

בתחילת הבית האחרון בשיר המשוררת כותבת כך:

"כָּל־כֶּף קַל לְשֵׂאת שְׁתִּיקוֹתְכֶם, יָמִים לְבָנִים וְרִיקִים!"

כיצד מבטאים דברים אלה את הרגשות המורכבים של המשוררת, כפי שהם באים לידי ביטוי בשיר כולו? הסבירו והדגימו את דבריכם.

17. קראו את השיר, וענו על השאלה שאחריו.

עוד חוזר הנגון / נתן אלתרמן

עוד חוזר הנגון שְׁאַנְחָה לְשׁוֹא
וְהִדְרֶה עוֹדְנָה נִפְקַחַת לְאַרְךָ
וְעֵנָן בְּשָׁמַיִךְ וְאֵילָן בְּגִשְׁמִי
מִצְפִּים עוֹד לָךְ, עוֹבֵר־אֶרֶח.

וְהַרוּחַ תִּקּוּם וּבְטִיסַת נְדָנְדוֹת
יַעֲבְרוּ הַבְּרָקִים מֵעֲלֶיךָ
וְכַבְּשָׁה וְאַיִלֶת תְּהִיֵּינָה עֲדוֹת
שֶׁלִּטְפָתָה אוֹתָן וְהוֹסֵפֶת לְכַת

- - שְׁיִדְיָה רִיקוֹת וְעִירָה רְחוֹקָה
וְלֹא פֶעַם סִגְדָת אֲפִים
לְחֹרֶשֶׁת יֶרֶקָה וְאִשָּׁה בְּצַחֲוֹקָה
וְצִמְרַת גְּשׁוּמַת עֲפֵעֵפִים.

הסבירו והדגימו מה מסמל, לדעתכם, "הניגון" בשיר. בתשובתכם התייחסו גם לקשר בין הניגון ובין עולמו של עובר האורח.

18. קראו את השיר, וענו על השאלה שאחריו.

להשאיר / שלמה טנאי

בית 1 לא לומר את הכל;
גם העץ אומר רק גזע ועלים
ומשאיר שרשים באפלה.

בית 2 לא לעבר כל הגבולות;
גם אלהים מספר רק שמש,
ירח וכוכבים
ומשאיר יקומים
מעבר למכאובי הדעת.

בית 3 לא לפרש את האדם עד תם.

המילים "לא", "כל", "גם", "רק" ו"ומשאיר" הנאמרות בבית הראשון חוזרות גם בבית השני. הסבירו את התרומה של חזרה זו לבניית משמעות השיר.

19. קראו את השיר, וענו על השאלה שאחרינו.

איתקה / קונסטנדינוס קוואפיס

תרגום: יורם ברונובסקי

<p>3 בית</p> <p>וְכָל הַזְמַן חָשֵׁב עַל אֵיתְקָה כִּי יַעֲוֹדָהּ הוּא לְהַגִּיעַ שָׁמָּה. אָף אֵל לָהּ לְהַחִישׁ אֶת מַסְעָדָהּ מוּטָב שִׁימְשֹׁף שָׁנִים רַבּוֹת. שִׁתְּגִיעַ אֵל הָאֵי שֶׁלָּהּ זָקֵן עֲשִׂיר בְּכָל מָה שֶׁרַכְשֵׁת בְּדָרָהּ. אֵל תְּצַפֶּה שֶׁאֵיתְקָה תַעֲנִיק לָהּ עֶשֶׂר.</p> <p>4 בית</p> <p>אֵיתְקָה הַעֲנִיקָה לָהּ מִסַּע יָפָה אֶלְמֵלָא הִיא לֹא הֵייתָ כְּלָל יוֹצֵא לְדָרָהּ. יֹתֵר מְזָה הִיא לֹא תוּכַל לָתֵת.</p> <p>5 בית</p> <p>וְהִיָּה כִּי תִמְצָאָנָה עֲנִיָּה - לֹא רָמְתָה אוֹתָהּ אֵיתְקָה. וְכֹאשֶׁר תִּשׁוּב, וְאֵתָה חֶכֶם, רַב־נִסְיוֹן. תוּכַל אֲזַי לְהַבִּין מֵה הֵן אֵיתְקוֹת אֵלֶּה.</p>	<p>1 בית</p> <p>כִּי תִצֵּא בְּדָרָהּ אֵל אֵיתְקָה שֶׁאֵל כִּי תִאָּרָף דָּרָכָהּ מְאֹד מְלֵאָה בְּהַרְפֵּתְקוֹת, מְלֵאָה בְּדַעַת. אֵל תִּירָא אֶת הַלְסֵטְרִיגוֹנִים וְאֵת הַקִּיקְלוֹפִים אֵל תִּירָא אֶת פּוֹסִידוֹן הַמְשִׁתּוֹלֵל. לְעוֹלָם לֹא תִמְצָאֵם עַל דָּרָכָהּ כֹּל עוֹד מִחֲשֻׁבוֹתֶיהָ נִשְׂאוֹת, וְרָגַשׁ מְעַלָּה מִפְעִים אֶת נַפְשָׁהּ וְאֵת גּוֹפָהּ מְנַהֵיג. לֹא תִתְקַל בְּלִסְטְרִיגוֹנִים וּבְקִיקְלוֹפִים וְלֹא בְּפוֹסִידוֹן הָאֵעִם, אֲלֵא אִם כֵּן תַעֲמִידִם לְפָנֶיהָ נִפְשָׁהּ.</p> <p>2 בית</p> <p>שֶׁאֵל כִּי תִאָּרָף דָּרָכָהּ מְאֹד. כִּי בְּבִקְרִים רַבִּים שֶׁל קִיץ תִּכְנַס בְּחִדּוֹהּ, בְּפִלְיָאָה רַבָּה כָּל כָּף אֵל נְמִלִים שֶׁלֹּא רְאִיתָ מְעוֹלָם. בְּתַחֲנוּת־מִסְחָר פִּינִיקִיּוֹת תַעֲגֹן תִּקְנֶה סְחוֹרוֹת מְשֻׁבְּחוֹת לְרַב, פְּנִינִים וְאַלְמָגִים, עֲנָבֵר וְהַבְּנָה, וּמִינִים שׁוֹנִים שֶׁל בְּשָׂמִים טוֹבִים כְּכֹל שֶׁרַק תִּמְצָא בְּשָׂמִים טוֹבִים. עֲלֶיהָ לְבַקֵּר בְּהַרְבֵּה עָרֵי מִצְרַיִם לְלַמֵּד, לְלַמֵּד מֵאֵלֶּה הַיּוֹדְעִים.</p>
--	---

פרשו את הבית הרביעי בשיר, והסבירו על פי השיר כולו את המתח בין "איתקה העניקה לה מסע יפה" ובין "יותר מזה היא לא תוכל לתת".

20. קראו את השיר, וענו על השאלה שאחריו.

חצי האי / שיימוס היני

תרגמו: ליאור שטרנברג ואריאל זינדר

כְּשֶׁאֵין לָךְ עוֹד מֵה לְהַגִּיד, פְּשׁוּט סֵעַ
סָבִיב חֲצִי הָאֵי בְּמִשְׁךָ יוֹם שְׁלָם.
הַשָּׁמַיִם גְּבוּהִים כְּמוֹ מַעַל מִסְּלוּל הַמְרָאָה,
הָאָרֶץ בְּלִתֵּי מְסֻמָּנֹת, כִּךָ שְׁלֵא תִגִּיעַ לְעוֹלָם

אֲלֵא רַק תַּעֲבֹר, תְּמִיד חוֹמֶק מִמְּפֹלֶת.
בְּשַׁעַת הָעֶרְבִים, אֲפָקִים גּוֹמְעִים לְתוֹכְךָ יָם וּגְבָעוֹת,
שְׂדֵה חֲרוּשׁ בּוֹלֵעַ אֶת הַבְּקָתָה הַמְסֻיֶּדֶת
וְאִתָּה שׁוֹב בְּחִשְׁכָּה. עֲכָשׁוּ הַזְכָּר בְּמֵרָאוֹת

רְצוּעַת הַחוֹף הַמְבֹהֶיָקָה וְצִלְלִית גִּזַּע כְּרוֹת,
הַסֵּלַע שֶׁקָּרַע לְגִזְרִים אֶת הַגְּלִים,
צִפְרִים מְתַנַּדְדוֹת עַל רִגְלֵיהֶן בְּחִשְׁבּוֹת,
אֵיִם מְסִיעִים עֲצָמָם אֶל תּוֹךְ עֶרְפָּלִים

וְסֵעַ בְּחִזְרָה הַבֵּיתָה, כְּשֶׁעֲדוֹן אֵין לָךְ מֵה לְהַגִּיד
אֶךְ יֵשׁ לָךְ מִפְתַּח לְהַבְנַת הַנוֹפִים כְּלָם:
דְּבָרִים הַמְיֻסָּדִים עַל צוּרְתָם הָאֲמִתִּית,
מֵיָם וְקָרְקַע בְּשִׂיָּאָם.

הציגו את המסע המתואר בשיר, והסבירו את השינויים שחלים באדם שיצא למסע. הדגימו את דבריכם.

קובץ ז

21. קראו את השיר, וענו על שני הסעיפים א-ב שאחריו.

בְּכָל־לִבִּי אֶמֶת / יהודה הלוי

בְּכָל לִבִּי, אֶמֶת, וּבְכָל מְאֹדִי / אֶהְבֵּתִיָּהּ, וּבְגִלוּיִי וְסוּדִי.
 שְׁמֶךָ נִגְדִי - וְאִיךָ אֵלֶיךָ לְבַדִּי? / וְהוּא דוֹדִי - וְאִיךָ אֲשֵׁב יְחִידִי?
 וְהוּא נְרִי - וְאִיךָ יִדְעֶךָ מְאוּרִי? / וְאִיךָ אֶצְעֶנּוּ? - וְהוּא מְשַׁעֵן בְּיָדִי!
 הַקְלוּנִי מֵתִים, לֹא יִדְעוּ כִּי / קְלוּנִי עַל כְּבוֹד שְׁמֶךָ כְּבוֹדִי.
 מְקוֹר חַיִּי - אֲבָרְכֶךָ בְּחַיִּי, / וְזִמְרָתִי - אֲזַמְרֶךָ בְּעוֹדִי!

- א. פרשו שלושה מן הכינויים של האל בשיר, והסבירו את תרומתם לבניית משמעות השיר. (16 נקודות)
- ב. בחרו בדרך עיצוב נוספת מן השיר, והסבירו את תרומתה לבניית משמעות השיר. (6 נקודות)

שימו לב: אם בחרתם לענות על שאלה 6, אין לענות על שאלה 22.

22. קראו את השיר, וענו על שני הסעיפים א-ב שאחריו.

שְׁחִי לְאֵל / שלמה אבן גבירול

שְׁחִי לְאֵל, יְחִידָה הַחֲכָמָה, / וְרוֹצֵי לְעַבֵּד אוֹתוֹ בְּאִמָּה.
 לְעוֹלָמְךָ פָּנִי לִילֶיךָ וַיּוֹמֶר, / וְלָמָּה תִרְדְּפִי הַבֵּל וְלָמָּה?
 מְשׁוּלָה אַתְּ בְּחַיּוֹתֶיךָ לְאֵל חַי, / אֲשֶׁר נִעְלַם כְּמוֹ אֶתְּ נִעְלָמָה.
 הֲלֹא אִם יוֹצְרֶךָ טְהוֹר וְנָקִי - / דְּעִי כִּי כֵן טְהוֹרָה אַתְּ וְתָמָה.
 חֲסִין יֵשׂא שְׁחָקִים עַל זְרוּעוֹ - / כְּמוֹ תְּשָׂאֵי גּוֹיָה נֶאֱלָמָה.
 זְמִירוֹת קִדְמִי, נִפְשִׁי, לְצוּרֶיךָ / אֲשֶׁר לֹא שָׁם דְּמוּתֶיךָ בְּאֲדָמָה.
 קְרָבִי, בְּרַכּוֹ תְּמִיד לְצוּרְכֶם / אֲשֶׁר לְשִׁמוֹ תְּהַלֵּל כָּל גִּשְׁמָה!

- א. המשורר גם מטיף לנמענת וגם מעניק לה תכונות "אלוהיות".
 הסבירו והדגימו כיצד שני ההיבטים האלה באים לידי ביטוי בשיר זה.
 האם, לדעתכם, יש סתירה בין שני היבטים אלה? נמקו את דבריכם.
 (16 נקודות)
- ב. כיצד באים לידי ביטוי בשיר זה שניים מן האמצעים האומנותיים האלה: צימוד, שיבוץ, תפארת החתימה? הסבירו והדגימו את דבריכם. (6 נקודות)

שימו לב: אם בחרתם לענות על שאלה 8, אין לענות על שאלה 23.

23. קראו את השיר, וענו על השאלה שאחריה.

לבדי / חיים נחמן ביאליק

<p>בית 1</p> <p>כָּלֶם נָשָׂא הָרוּחַ, כָּלֶם סָחַף הָאוֹר, שִׁירָה חֲדָשָׁה אֶת־בְּקָר חַיִּיהֶם הֲרַנִּינָה; וְאֲנִי, גּוֹזֵל רֶךְ, נִשְׁתַּכַּחְתִּי מִלֵּב תַּחַת כְּנָפֵי הַשְּׂכִינָה.</p>	<p>בית 4</p> <p>וּכְשֶׁכָּלָה לְבָבִי לְחַלּוֹן, לְאוֹר, וּכְשֶׁצָּר־לִי הַמְּקוֹם מִתַּחַת לְכַנֶּפֶה – כְּבִשָׁה רֹאשָׁה בְּכַתְּפִי, וְדַמְעָתָה עַל־דָּף גְּמַרְתִּי נְטָפָה.</p>
<p>בית 2</p> <p>בְּדָד, בְּדָד נִשְׁאַרְתִּי, וְהַשְּׂכִינָה אֶפְיָהּ כִּנְף יְמִינָה הַשְּׂבוּרָה עַל־רֹאשֵׁי הַרְעֵיזָה. יָדַע לְבִי אֶת־לִבָּהּ: חֹרֵד חֲרָדָה עָלַי, עַל־בְּנָהּ, עַל־יַחֲזִידָה.</p>	<p>בית 5</p> <p>חָרַשׁ בְּכַתָּה עָלַי וְתַתְּרַפֵּן עָלַי, וּכְמוֹ שֶׁכָּה בְּכַנֶּפֶה הַשְּׂבוּרָה בְּעַדִּי: "כָּלֶם נָשָׂא הָרוּחַ, כָּלֶם פָּרַחוּ לָהֶם, וְאוֹתָר לְבַדִּי, לְבַדִּי..."</p>
<p>בית 3</p> <p>כִּכְּבֵר נִתְגַּרְשָׁה מְכַל־הָאֵיזוֹת, רַק־עוֹד פְּנֵת סֵתֵר שׁוֹמְמָה וְקִטְנָה וְשֶׁאֶרָה – בֵּית־הַמְדוּרָשׁ – וְתַתְּכֶס בַּצֵּל, וְאֵהִי עֹמָה יַחַד בְּצָרָה.</p>	<p>בית 6</p> <p>וּכְעֵין סִיּוֹם שְׁלִי־קִינָה עֵתִיקָה מְאֹד, וּכְעֵין תְּפִלָּה, בְּקִשָׁה וְחֲרָדָה כְּאַחַת, שְׂמָעָה אֲזַנִּי בְּבִכָּה הַחֲרִישִׁית הַהִיא וּבְדַמְעָה הַהִיא הַרוֹתַחַת –</p>

בשיר זה הדובר מתאר שני צדדים של השכינה: היא גם מגוננת עליו וגם מגבילה אותו וחוסמת את דרכו. הסבירו והדגו כיצד משולבים בשיר שני צדדים אלה של השכינה, וכיצד הם מבטאים את הקונפליקט של הדובר.

24. קראו את השיר, וענו על השאלה שאחריו.

ים הדממה פולט סודות / חיים נחמן ביאליק

<p>4 בית 4 אומר לבי לי בחשאי: "בני! חלומתיך באו; נפל כוכב מרקיע – האמינה – לא שלך הוא.</p>	<p>1 בית 1 ים הדממה פולט סודות, וכל העולם כלו שותק; ומאחרי הרחים שאון הנחל אינו פוסק.</p>
<p>5 בית 5 עוד שלך קבוע איתן ובמשבצתו יזרח שמה; שא עיניך – הנה שם הוא קורץ, רומז לך נחמה."</p>	<p>2 בית 2 שחור הלילה הולך כובש, מרביב צל על-צל וכוּפּל; דומם אל-ים המחשכים כוכב אחר כוכב נופל.</p>
<p>6 בית 6 ובהשתתק פלי העולם אשב אביט אלי כוכבי; לי אין עולם אלא אחד – הוא העולם שבלבבי.</p>	<p>3 בית 3 ובהשתתק פלי העולם, ארגיש: לבי ער ומדבר; ארגיש: מעין טהור אחד הומה אט שם ומתגבר.</p>

בשיר זה מתרחש "היפוך מפתיע: השתיקה הגמורה המקיפה את ה'אני' ומאיימת לבולעו מתגלה כתנאי להתגלותו של קול אחר, קול פנימי, קול ה'לב'".
 (אריאל הירשפלד, **כינור ערוך**, 2011, עמ' 238)

הסבירו והדגימו כיצד ההיפוך המפתיע בא לידי ביטוי בשיר. בתשובתכם ציינו גם באיזה שלב בשיר מתרחש היפוך מפתיע זה.

25. קראו את השיר, וענו על השאלה שאחריו.

תקון הריחות / ארו ביטון

מה אתם רוצים ממני,
 טעם ערק וריח זעפרן צורב,
 אני כבר לא אותו הילד
 אבוד בין רגלים שמשחק סנוקר
 בקפה מרקו
 בלד.
 עכשו חברים
 אני לומד לאכל גלידה מבדלח
 מאוטו שמשמיע קולות של צפרים
 בערב,
 אני לומד לפתח דלתות
 בתבות נגינה עתיקות.

עכשו
 נשים בטעם תות־שדה
 מלמדות אותי להריח פריכות של שקספיר
 מן המאה השבע עשרה
 מלמדות אותי לשחק בחתול סימי
 בתוך סלון ירק
 חברים.

כיצד בא לידי ביטוי בשיר עימות בין תרבויות? הסבירו והדגימו את דבריכם.

26. קראו את השיר, וענו על השאלה שאחרינו.

מזרח / רוני סומק

מזרח הוא הפתח שהניח
מחמד עבד אל-והאב על ראשה
של קליאופטרה,
הוא מטפחת הקוקאין שרציתי לגנב
מאום כולת'ום יחד עם ארבעים השוודים
של עלי בבא,
הוא חלקיק גרגיר חומוס
בבור פוטנציאל אין-סופי של צלחת טחינה,
הוא הארכיטקטורה של עבי השפם מעל שפתיו
של סבא, שהסתיר בשובך יונים את בקבוק הערק
מעייניה המעופפות של סבתא.

מזרח הוא הדם המבעיר בטון של רקדנית,
הוא העורקים בעלה לא נראה שצמח
על הדקל ששתלו הורי
על שפת החדקל,
הוא הרוח שבין 'תפדל'
ל'סחתי'.

מזרח הוא הרגע בו אפטר להגיד למישהי:
"אני רוצה להתחבא בתוך שירי,
וכשתשירי אותו אוכל לנשק את פיך",
ולדעת שאלו שורות של המשורר הפרסי אומארה.

מזרח הוא המזודה של מחמוד דרויש,
הוא לטוף השוט של בדואי על גב סוסתו
בדהרה מסיני לטהרה.

מזרח הוא המקום ממנו זרחת בכל בקר
השמש.

מהו יחסו של הדובר בשיר זה למזרח? הסבירו והדגימו את דבריכם.

27. קראו את השיר, וענו על השאלה שאחריו.

מזמור / אדמיאל קוסמן

אָמֹן, שְׁתַּעֲשֵׂה אוֹתָנוּ קִטְנֹנִים כְּאַלֶּה. קִטְנֹנִים
מְאֹד, בְּבִקְשָׁה מִתַּחַת לְגִלְקִסְיוֹת הַגְּדוֹלוֹת שְׁלֶךְ.
אָמֹן, שְׁתַּעֲשֵׂה אוֹתָנוּ קִטְנֹנִים מְאֹד, בְּגִדְל זָרֵת, מִתַּחַת
לְגִלְקִסְיוֹת, לְשִׁמְשׁוֹת, וְלִשְׁבִילִים שֶׁל הַחֶלֶב, הַמַּיִם, וְהָאוֹר הַעֵז שְׁלֶךְ.

אָמֹן, שְׁתַּעֲשֵׂה אוֹתָנוּ בְּמִדָּה אַחֲרֵת, קִטְנֹנִים כְּאַלֶּה, לֹא נִרְאִים, לֹא מְבִינִים
וְלֹא רוֹאִים בְּכֻלָּל מָה יֵשׁ לָךְ מָה אֵין. מָה אַכְפֵּת לָךְ? תַּעֲשֵׂה אוֹתָנוּ
פְּצֻפוֹנִים, בְּגִדְל זָרֵת, וְנִהְלֵלְךָ עַל כֶּף, אָמֹן.

הסבירו את המשמעות של הבקשה של הדובר מן האל בשיר זה. הדגימו את דבריכם.

28. קראו את השיר, וענו על השאלה שאחריו.

תביא איזה חדוש / אלחנן ניר

בְּחַיִּיהָ, תְּבִיא אֵיזָה חֲדוּשׁ.
 מְשֵׁהוּ זְנִיחַ, לֹא אֲגַרְוִיסֵע גְּלִיק,
 לֹא קוֹלוֹת וּבְרָקִים אוֹ אֵיזָה בִּיגְדִיל
 אֲבָל בְּחַיִּיהָ, שְׁחַרְר לָנוּ כָּבֵר מְשֵׁהוּ.
 תָּן מְשֵׁהוּ מִינּוּרִי, נְטוּל חֲשִׁיבוֹת,
 בְּלִי מְלִים וְהִקְדָּמוֹת וְהַתְּנַצְלִיּוֹת,
 כִּי בְּאֶמֶת לֹא חָשׁוּב מָה
 וְלֹא נְעִים לְבַקֵּשׁ.
 אֲבָל הַפְּעַם בְּנִגּוּד לְכָל הַכְּלָלִים:
 שְׁחַרְר לָנוּ מְשֵׁהוּ.
 רְאֵה אוֹתָנוּ
 לֹא צְדִיקִים וְלֹא חֲסִידִים וְלֹא גְּאֻלָּה לְמַעַן שְׁמָה,
 רְאֵה כִּיצַד אָנוּ דְּשִׁים בְּעַרְפֵּל
 רְצִים אַחַר הַהֶבֶל וּמְזַקִּינִים מִבְּלִי מְשִׁים,
 אֲזִ אִם אֵין פְּנִיָּה הוֹלְכִים
 לְפָחוֹת תְּבָרִיחַ סְעָרָה קְטֹנָה מַעֲבֵר לְגָבוּל,
 תְּחַבֵּיא בְּתֵא הַמְטָעֵן
 שְׁבֵר רְעִבוֹן לְמִמְשָׁלֶת הַלִּילָה הַכְּבוֹיָה שְׁלָנוּ.
 אֲנִי נִשְׁבַּע שְׁלֹא נִדְקָדֵק וְלֹא נִתְפַּלְפֵּל
 (אֲפֵלוּ לֹא אֵיפֹה הָיִיתָ בְּשׁוֹאָה),
 נִשְׁמַח עַל כָּל פְּרוּר וְנִדְעֵ שְׁהוֹרְדָתָ חֲדוּשׁ
 אֶל חַיִּינוּ הַיְבֵשִׁים, הַמְסוּרִים בְּיַדֶּיךָ

כיצד מאופיין האל לאורך השיר, ומהו תפקידו בחיי האדם? הסבירו והדגימו את דבריכם.

פרק שני – דרמה

אם בחרתם בפרק זה, ענו על אחת מן השאלות 29–32 (34 נקודות).

טרגדיות של סופוקלס: "אנטיגונה", "אדיפוס המלך"

טרגדיות של שקספיר: "המלט", "המלך ליר", "מקבת", "אותלו", "רומיאו ויוליה"

29. ענו על שני הסעיפים א–ב.

- במחזות רבים דמות מרכזית מנסה להגשים את מטרותיה ורצונותיה, אך דמות אחרת (או דמויות אחרות) מונעת זאת ממנה.
- א. הסבירו והדגימו מה הן המטרות והרצונות של דמות מרכזית בטרגדיה של סופוקלס או של שקספיר שלמדתם, מי היא הדמות (או מי הן הדמויות) המנסה למנוע ממנה להגשים את מטרותיה ורצונותיה, ומה הן הסיבות שדמות זו (או דמויות אלה) מנסה לחסום את הדמות המרכזית. (24 נקודות)
- ב. האם בסיום הטרגדיה בכל זאת הצליחה הדמות המרכזית להגשים את מטרותיה ורצונותיה? הסבירו והדגימו את דבריכם. (10 נקודות)

30. בחרו מן הטרגדיה שלמדתם (של סופוקלס או של שקספיר) בשני קטעים שלדעתכם הם חשובים במיוחד ובעלי תפקיד מכריע. לדעתכם, מדוע דווקא קטעים אלה חשובים במיוחד ובעלי תפקיד מכריע בעלילת הטרגדיה? נמקו והדגימו את דבריכם.

מחזה מודרני (מן המאה ה-19 או מן המאה ה-20)

31. האם דמות מרכזית במחזה המודרני שלמדתם למדה במהלך המחזה דבר מה חדש על עצמה או על החיים בכלל? מה הוביל אותה ללמידה זו או מנע ממנה ללמוד? נמקו והדגימו את דבריכם.
32. ענו על שני הסעיפים א–ב.
- שם היצירה הוא אחת הדרכים להציג את הנושא המרכזי בה.
- א. במחזה המודרני שלמדתם, הסבירו והדגימו כיצד שם היצירה משקף את הנושא המרכזי בה. (14 נקודות)
- ב. כיצד הנושא המרכזי במחזה בא לידי ביטוי בשני אמצעים נוספים, כמו תפאורה, אביזרים, דיאלוגים מרכזיים? הסבירו והדגימו את דבריכם. (20 נקודות)

פרק שלישי – רומאן ונובלה

אם בחרתם בפרק זה, ענו על אחת מן השאלות 33–35 (34 נקודות).

שימו לב: על שאלות 33–34 אפשר לענות גם על פי הרומאן "1984" מאת ג'ורג' אורוול.

33. תארו את הסיום של הרומאן או הנובלה שלמדתם. האם סיום זה פותר את הבעיות ו/או את הקונפליקטים המוצגים ביצירה, או משאיר אותם בלתי פתורים? נמקו והדגימו את דבריכם.

34. הסביבה החברתית של האדם משפיעה על עולמו ועל התנהגותו. הסבירו והדגימו קביעה זו על פי שתיים מן הדמויות המרכזיות ברומאן או בנובלה שלמדתם.

35. 1984 / ג'ורג' אורוול
לפניכם דיאלוג בין וינסטון לבין אובריאן. קראו אותו, וענו על השאלה שאחריו.
[וינסטון:] "האם האח הגדול קיים?"
[אובריאן:] "ודאי שהוא קיים. המפלגה קיימת. האח הגדול הוא התגלמותה של המפלגה."
[וינסטון:] "האם הוא קיים בו באופן שאני קיים?"
[אובריאן:] "אתה אינך קיים."

(ג'ורג' אורוול, 1984, 1993, עמ' 208)

הסבירו והדגימו כיצד באים לידי ביטוי בדיאלוג זה רעיונות מרכזיים ברומאן.

בהצלחה!